ROK XI

# WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 24

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 GRUDNIA 1936 ROKU

## 20-LECIE CHEMICZNEGO INSTYTUTU BADAWCZEGO

Dn. 30 listopada 1916 roku założony został z inicjatywy Prof. Ignacego Mościckiego — dzisiaj Prezydenta Rzeczypospolitej — Instytut Badań Chemicznych pod nazwą „Metan" we Lwowie, przekształcony później na Chemiczny Instytut Badawczy w Warszawie. W roku bieżącym przeto minęło 20 lat od chwili rozpoczęcia działalności placówki badawczej.

Dn. 9 grudnia r. b. odbyło się uroczyste posiedzenie Instytutu, celem upamiętnienia tej rocznicy.

Na program obchodu złożyło się przemówienie Prezydenta m. st. Warszawy, p. Min. St. Starzyńskiego— gospodarza sali w której miała miejsce uroczystość; dalej głos zabrał prezes Kuratorium Instytutu, Vice-premier Gabinetu p. Inż. Eugeniusz Kwiatkowski; w imieniu nieobecnego Ministra Oświaty, p. Prof. Dr. Wojciecha Swiętosławskiego — przemawiał Podsekretarz Stanu w tymże Ministerstwie, Prof. Ujejski; obszerniejsze sprawozdanie z działalności Instytutu w ciągu ubiegłych 20 lat złożył Dyrektor Instytutu p. Prof. Dr. Kazimierz Kling; wreszcie w imieniu życia gospodarczego, a w szczególności przemysłu węglowego, przemawiał Prezes Unii Polskiego Przem. Górniczo-Hutniczego, p. Inż. Aleksander Ciszewski.

Wszystkie przemówienia i sprawozdania ustalały przede wszystkim fakt doniosłej inicjatywy Pana Profesora Dr. Ignacego Mościckiego, który nietylko założył i kierował pracami Instytutu w pierwszym 10-leciu jego istnienia, ale nie szczędził swych wskazówek, pomocy i myśli twórczej w drugim dziesięcioleciu, kiedy już piastował urząd Prezydenta Rzeczypospolitej. Jemu też zawdzięcza Chemiczny Instytut Badawczy społeczny charakter placówki, która pracuje ku rozwojowi polskiej myśli technologicznej.

Sprawozdanie Dyrektora Instytutu wskazało długi szereg tematów, jakimi zajmował się Instytut w ciągu ubiegłego okresu. Konkretne rozwiązania zagadnień technicznych cechują się oryginalnością pomysłów, precyzyjnym opracowaniem technicznym, wielką doniosłością gospodarczą. W chronologicznym porządku osiągnięć Instytutu wskazać można następujące ważniejsze prace, wykonane na terenie Instytutu: metody przeróbki odpadkowych emulsji ropnych; metoda otrzymywania gazoliny z gazów ziemnych; ciągła metoda destylacji ropy naftowej; otrzymywanie amoniaku z cyjanowodoru; metody elektroosmozy; otrzymywanie chloru gazowego z kwasu solnego; przeróbka gipsu na kwas siarkowy; przeróbka gliny na tlenki glinu i otrzymywanie z nich glinu metalicznego; elektrolityczne metody otrzymywania metali lekkich; polimeryzacja olejów pod wpływem cichych wyładowań elektrycznych; metody produkcji soli galwanotechnicznych; nowe metody brykietowania węgli; półkoksowanie węgli polskich; otrzymywanie koksu metalurgicznego z węgli polskich; metody aktywizacji węgla.

Obszerniejszy ustęp sprawozdania poświęcony został pracom nad syntezą kauczuku. Zagadnienie to szczególnie jest dla Polski doniosłe, zarówno z punktu widzenia naszego bilansu handlowego, jak przede wszystkim uniezależnienia przemysłu gumowego od dowozu zagranicznego surowca — zwłaszcza w obliczu osiągnięć technicznych, jakie na tym polu mają miejsce w Niemczech i w Rosji. Demonstrowane były zwoje syntetycznego kauczuku, wyprodukowanego przy pomocy metod Instytutu, oraz opony samochodowe, wykonane z tego syntetycznego surowca.

Wreszcie, zwrócono uwagę na rozwijający się coraz korzystniej dział analityczny, który wykonywa ok. 10.000 podwójnych analiz ilościowych rocznie, oraz na niedawno powstały dział metalurgiczny, zajmujący się obecnie badaniami nad cynkiem i glinem.

Przedstawiciele Związku Przemysłu Chemicznego w licznym zespole wzięli udział w uroczystym posiedzeniu Instytutu i dali wyraz stale przez nas reprezentowanemu poglądowi, że tylko najściślejsze współdziałanie nauki i techniki, placówek badawczych i produkcyjnych pozwolić może na tak szybki i wszechstronny rozwój polskiego przemysłu chemicznego, jakiego się domaga polska racja stanu.

## ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH

Ogłoszone zostało sprawozdanie za r. 1935/36 Zjednoczonych Fabryk Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie. Ze sprawozdania wynika, że zdolność produkcyjna w okresie sprawozdawczym została wyzyskana w Mościcach — w 67%, w Chorzowie — 40%. Różnica stopnia zatrudnienia tłumaczy się okolicznością, że zdolność produkcyjna Chorzowa opiera się przede wszystkim na piecach azotniakowych, które całkowicie mogły być wyzyskane tylko przy bardzo pomyślnej konjunkturze.

Produkcja niektórych artykułów w tonnach produktu wyniosła:

| | |
|---|---|
| Azotniak | 28.101 |
| Siarczan amonu | 22.994 |
| Saletrzak | 10.101 |
| Nitrofos | 5.925 |
| Saletra wapniowa | 38.551 |
| Supertomasyna 16% | 22.275 |
| Karbid | 8.999 |
| Azotan amonu | 2.879 |
| Saletra potasowa | 746 |
| Saletra sodowa | 1.894 |
| Salmiak rafinowany | 1.458 |
| Salmiak sublimowany | 146 |
| Węglan amonu | 528 |
| Azotyn sodowy | 283 |

W przeliczeniu na czysty azot i kwas fosforowy produkcja wyniosła:

| | |
|---|---|
| tonn N w nawozach | 19.871 |
| „ N w prod. chemicznych | 2.807 |
| „ $P_2O_5$ w supertomasynie | 5.430 |

W stosunku do roku poprzedniego, przyjętego jako 100, produkcja przedstawia się następująco:

| | |
|---|---|
| Nawozy azotowe | 96.1% |
| Produkty chemiczne azotowe | 103.4% |
| Produkty chlorowe azotowe | 101.7% |
| Supertomasyna | 110.0% |
| Karbid (na sprzedaż) | 146.8% |

Sprzedaż nawozów w przeliczeniu na azot związany i bezwodnik kwasu fosforowego wyniosła w kraju: 15.545 tonn $N_2$, co stanowi 113% sprzedaży w r. 1934/35 oraz 6.639 tonn $P_2O_5$, co stanowi 182% sprzedaży w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Osiągnięta bilansowo nadwyżka brutto w wysokości przeszło 5 milionów złotych pozwoliła na zrobienie pełnego odpisu na amortyzację w sumie ponad 4,5 milona złotych, oraz wykazanie zysków w wysokości ok. 700.000 zł.

## INFORMACJE EKSPORTOWE

Rokowania handlowe z Belgią rozpoczęte zostały w dn. 9 b. m. w Brukseli.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych (Nr. 34 i 35 „Informatora Eksportowego):

*Austria.* Projekt podwyższenia ceł na szereg produktów chemicznych.

*Szwajcaria.* Obniżenie ceł na benzol.

W numerze 35 „Informatora Eksportowego" ogłoszony został projekt nowej ustawy walutowej w *Danii*, wprowadzający istotne zmiany do duńskiego systemu reglamentacji handlu zagranicznego.

Związek jest w posiadaniu opinji dotyczącej strony prawnej zatargów pomiędzy eksporterami polskimi i importerami holenderskimi, dotyczącemi wpływu dewaluacji guldena na prywatno-prawne umowy.

Od lipca 1936 r. funkcjonują m. innemi zorganizowane następujące działy Gospodarczego Archiwum Morskiego Instytutu Bałtyckiego (Gdynia) ul. Waszyngtona 11.

*Podręczny księgozbiór informatorów*, zawierający kilkaset podręczników, spisów branżowych, książek adresowych i telefonicznych, odnoszących się do wszystkich krajów nad Bałtykiem jak też ważniejszych portów europejskich.

*Archiwum*, gromadzące dane o stosunkach technicznych i gospodarczych w poszczególnych portach, w żegludze i handlu morskim.

*Dział statystyczny.*

*Prasowy serwis informacyjny*, który polega na obsłudze firm prywatnych, wyszukujących za pośrednictwem Gospodarczego Archiwum Morskiego wiadomości i dane zawarte w wydawnictwach i czasopismach zagranicznych, a dotyczące aktualnych spraw, jakimi dana firma się interesuje.

*Prace G. A. M.* W wyniku gromadzenia, porządkowania i opracowywania materiałów informacyjnych, statystycznych, jak też archiwalnych — uzyskuje G. A. M. opracowania poszczególnych zagadnień morskich, których aktualność lub znaczenie wymagają szerszego udostępniania. W ten sposób powstaje seria druków, ukazująca się w osobnych zeszytach jako „Prace Gospodarczego Archiwum Morskiego".

Dla użytku interesantów dostępne są księgozbiory, czytelnia czasopism i kartoteki G. A. M. Stawiając je do dyspozycji publiczności, personel G. A. M. udziela bezinteresownie wskazówek i pomocy co do korzystania z materiału. Poza tym G. A. M., za małą opłatą, podejmuje się stałego lub sporadycznego opracowywania powierzonych zadań.





G. A. M. dysponuje fachowym personelem władającym obcymi językami, korzysta z wskazówek i współpracy miejscowych ekspertów statystyków oraz Komitetu Doradczego, składającego się z wybitnych jednostek, zajmujących najpoważniejsze stanowiska w życiu gospodarczym portu polskiego.

## KRONIKA

Dn. 26 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego. Na posiedzeniu tym wysłuchano sprawozdania z sytuacji i prac Związku w zakresie spraw traktatowych.

Zarząd powołał w składzie pp. Dr. J. Landaua, Prof. E. Trepki, Inż. T. Zamoyskiego Komisję, celem opracowania udziału przemysłu chemicznego w pawilonie polskim Wystawy Paryskiej w r. 1937.

Po wysłuchaniu sprawozdania z prac Rady Opiekuńczej na terenie Państwowej Szkoły Chemiczno-Przemysłowej, Zarząd postanowił wyrazić podziękowanie członkom Rady, delegowanym przez Związek — pp. Inż. F. Wiślickiemu i Inż. W. Sommerowi.

Dn. 9 grudnia r. b. do wiernych rąk Związku zostało złożone czwarte „pismo zapieczętowane". Mianowicie, pp. Leon Mischke oraz Inż. Jan Cyrus-Sobolewski złożyli pismo p. t. „Nowa metoda prowadzenia reakcji między gazem a ciałem stałym".

Pismo to zostało zarejestrowane pod Nr. 4 pism zapieczętowanych składanych w Związku Przemysłu Chemicznego.

Dn. 10 grudnia r. b. do wiernych rąk Związku zostało złożone piąte „pismo zapieczętowane". Mianowicie p. Inż. chem. Franciszek Haendel złożył pismo p. t. „Sposób przerabiania odpadków stałych i płynnych przy fabrykacji siarczanu miedzi".

Pismo to zostało zarejestrowane pod Nr. 5 pism zapieczętowanych składanych w Związku Przemysłu Chemicznego.

Pozwalamy sobie zwrócić uwagę tych wszystkich, którzy w swoim czasie złożyli zagranicą „pisma zapieczętowane" przed powołaniem tej instytucji przy Związku Przemysłu Chemicznego — na pożytek wycofania tego materiału spoza granic kraju i złożenie pism w Związku Przemysłu Chemicznego. Sądzimy, że tą drogą przyczynimy się do dalszej popularyzacji instytucji pism zapieczętowanych, ponadto zaś ułatwimy autorom możność śpieszniejszego dysponowania pismami zapieczętowanymi.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie zajmowała się na posiedzeniu Komisji Handlu Zagranicznego sprawą uzgodnienia reglamentacji towarowej z reglamentacją dewizową. Komisja jednomyślnie doszła do wniosku, że najcelowszym rozwiązaniem sytuacji, jaka wytworzyła się obecnie w naszym kraju, byłoby bezpośrednie powiązanie reglamentacji towarowej i dewizowej w tym sensie, aby ta sama instytucja przesądzała równocześnie obie sprawy.

Tow. Akc. Przemysłu Metalurgicznego w Polsce w Radomsku donosi nam, że ma na zbyciu ok. 40 tonn siarczanu żelaza, otrzymanego jako uboczny produkt przy fabrykacji drutu. Bezpośrednich informacji w tej sprawie — jeśli chodzi o ceny i warunki dostawy — udziela wyżej wskazana firma.

Laboratorium Dr. Bci Hepner (Warszawa, Senatorska 36) prosi nas o poinformowanie, że uruchomiony został dział analizy elementarnej, wyposażony w najnowsze aparaty do dokładnego oznaczania węgla, wodoru, azotu, siarki — przy zużyciu małych ilości substancji analizowanej.

## NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 88 z dn. 27 listopada r. b. ogłoszony został pod poz. 614 dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 25 listopada 1936 r. o popieraniu ruchu inwestycyjnego na obszarze województw wshodnich.

Zgodnie z przepisami dekretu, który wszedł w życie z dniem ogłoszenia, przyznaje się ulgi w podatku dochodowym tym wszystkim, którzy w okresie do końca r. 1939:

a) założą nowe przedsiębiorstwa przemysłowe, żeglugi śródlądowej, chłodni lub elewatorów, bądź też przedsiębiorstwa już istniejące ulepszą albo powiększą,

b) przeprowadzą ulepszenia w gospodarstwach rolnych.

W Dz. Ust. Nr. 88 z dn. 27 listopada r. b. ogłoszone zostało pod poz. 616 rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 13 listopada 1936 r. o obniżeniu ceł wywozowych na niektóre artykuły gdańskiego przemysłu, na okres od 1 kwietnia 1936 do 31 marca 1937 r.

Spośród artykułów, bezpośrednio interesujących przemysł chemiczny, wchodzą w grę następujące artykuły:

Żużle zendra i popioły, zawierające 3% i wyżej ołowiu — kontyngent bezcłowy 30 tonn; — zawierające 1% i wyżej miedzi — kontyngent bezcłowy 80 tonn; — zawierające 1% i wyżej cyny — kontyngent bezcłowy 40 tonn. Kości surowe mielone i niemielone — kontyngent niskocelny, opłacający cło zł. 1,50 od 100 kg — 300 tonn.

## ECHA

* W związku z prowadzonymi obecnie w Brukseli rokowaniami o nowelizację umowy handlowej polsko-belgijskiej, udał się do Belgii Dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego, p. Inż. Edmund Trepka — w charakterze delegata Rady Traktatowej.

## ORJENTACYJNE CENY NIEKTÓRYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

| | Cena zł. |
|---|---|
| Aceton | 320.— |
| Alkohol metylowy techniczny 98% | 160.— |
| Alkohol metylowy czysty 100 % | 220.— |
| * Amonjak skroplony za 1 kg $NH_3$ | 1.53 |
| * Azotniak mielony za 1 kg % $N_2$ | 1.25 |
| Azotan amonu | 100.— |
| Azotyn sodowy | 110.— |
| Benzol chem. czysty (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12) | 80.— |
| Benzol handlowy 90%, (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12) | 75.— |
| Bisulfat (kw. siarczan sodu) | 13.50 |
| * Boraks | 75—85.— |
| Chloran potasu | 175.— |
| Chlor ciekły | 115.— |
| Chlorek cynku 50° Bé | 30.— |
| Chlorek cynku w proszku biały | 95.— |
| * Chlorek wapna bielący | 30.60 |
| Chlorek wapnia ($CaCl_2$) | 18—20.— |
| Chlorobenzol | 160.— |
| Chloroform czysty „purissimum" | 660.— |
| Chloroform „pro narcosi" w opakowaniu 100,0 | 1.400.— |
| Chloroform „pro narcosi" w opakowaniu 50,0 | 1.700.— |
| Dwuchromian potasu | 100.— |
| Dwuchromian sodu | 75.— |
| Dwuwęglan sodowy | 38.— |
| Eter siarkowy | 385—425.— |
| Fenol czysty | 195.— |
| Formalina 40% | 160.— |
| Formalina 30% | 140.— |
| * Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé | 240.— |
| * „ techniczna 85/88% | 180.— |
| Karbid | 49.— |
| Karbolineum | 20.50 |
| Krezol czysty | 75.— |
| Klej kostny | 180.— |
| Klej skórny | 250.— |
| Kwas azotowy tech. 36°Bé za 100% $HNO_3$ | 85.— |
| Kwas cytrynowy zwykły | 460.— |
| Kwas mrówkowy 80% | 210.— |
| Kwas winowy zwykły | 480.— |
| Kwas siarkowy 60° Bé | 4.25 |
| Kwas solny 19°/21° Bé | 9.50 |
| „ octowy techn. 30% | 85.— |
| Mączka kostna odklejona 30% $P_2O_5$ | 15.— |
| „ rogowa 13/14% $N_2$ | 35.— |
| * Naftalin czysty w łuskach | 55.— |
| Octan amylu | 400.— |
| Octan metylu | 300.— |
| Octan sodu | 105.— |
| „ ołowiu | 170.— |
| Oleina | 185.— |
| Oleum 20% | 12.75 |
| Olej lniany | 125.— |
| Olej kokosowy | 98.— |
| Olej palmowy (z ziarn) | 100.— |
| * Potaż kalcynowany 90/95% | 120.— |
| * Potaż żrący topiony 88/92% | 140.— |
| Saletra amonowa | 100.— |
| Saletra potasowa | 120.— |
| * Saletra sodowa przem. | 58.— |
| Saletra sodowa rafin. | 69.— |
| * Salmjak sublimowany | 180.— |
| Siarczan amonu (frco stacja odbiorcza) | 24.20 |
| * Siarczan miedzi | 55.— |
| * Siarczek sodu 60/62% | 58.— |
| Smoła preparowana | 14.50 |
| Soda amonjakalna 98% | 20.70 |
| * „ kaustyczna 97,5% loco Podgórze | 49.70 |
| Sól glauberska krystaliczna | 7.— |
| Sól Seignette'a (aptek) | 420.— |
| Stearyna | 170.— |
| Superfosfat 16% par. Warszawa luzem | 10.75 |
| Toluol czysty | 95.— |
| Woda amonjakalna | 43.— |
| Żelatyna techn. | 450.— |

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.




Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI — Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.